

T. B. M. M.

(S. Sayısı : 83)

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ve Terörle Mücadele Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/390)

T.C.

Başbakanlık

27.4.1992

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG/101-252/01606

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 27.4.1992 tarihinde kararlaştırılan "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ve Terörle Mücadele Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir. Gereğini arz ederim.

Süleyman Demirel
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (4 Kasım 1950 Roma). AĞİK İnsani Boyut Konferansının Moskova Toplantısı Belgesi ve diğer insan haklarının korunması alanında uluslararası temel belgelerde:

- Hiç kimsenin yasa tarafından belirlenmemiş gerekçelerle ve usullerle özgürlüğünden yoksun bırakılmayacağı.
 - Tutuklanan kişiye tutuklama sebebinin en kısa sürede bildirileceği ve haklarının anlatılacağı, yakalama ve tutuklamadan yakınlarına bilgi verileceği,
 - Yakalanan ve tutuklanan kişinin en kısa sürede hâkim önüne çıkarılacağı, tutuklama veya yakalama işlemi kanuna uygun değilse derhal serbest bırakılacağı,
 - Yakalanan veya tutuklanan kişinin serbest bırakılmayı sağlamak için hâkime başvurma hakkı bulunacağı,
 - Kişilerin müdafii yardımından yararlanma hakkı olduğu, kişinin müdafii ücretini ödeme olanağı yoksa ücretsiz olarak sağlanacak müdafii yardımı ile savunma hakkına sahip olacağı,
 - Suçu itiraf ettirmek için uygun olmayan yöntemlerin kullanılmasına engel olunacağı, yönünde insan hakları hukuku verileri yer almaktadır.
- Avrupa Konseyine dahil ülkelere bakıldığında, çoğunda gözaltı sürelerinin 24 saat olduğu,

bazılarında 48 ve 96 saate çıkabildiği, terör ile ilgili suçlarda, Sıkıyönetim ve Olağanüstü hallerde bunun 7 ila 10 güne kadar uzayabildiği görülmektedir. Mesela; Avusturya'da 18 saat; Belçika ve Danimarka'da 24 saat; Federal Almanya'da en geç ertesine gün; Fransa'da 24 saat ve terörle ilgili suçlarda 3 gün; İngiltere'de 24 saat, cinayet-gasp-hırsızlık gibi suçlarda polise 36 saat (hâkim kararıyla 60 saat uzatılabilirse de 4 günü geçemez) terörle ilgili suçlarda 7 gün, Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde 10 gün; İtalya'da 48 saat ve hâkim kararıyla en çok 4 gün; Portekiz'de 48 saattir.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Hollanda ve Belçika aleyhinde yapılan kişisel müracaatlarla ilgili olarak verdiği kararlarda, gözaltı süresinin, adi suçlar için dört günü aşmaması gerektiği görüşünü benimsemiştir. (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun, Hollanda aleyhindeki 2894/66 sayılı ve Belçika aleyhindeki 4960/71 sayılı başvurular üzerine verdiği 1966 ve 1973 tarihli kararları.)

Avrupa İnsan Hakları Divanı ise, 29 Kasım 1988 tarihli "Brogan ve arkadaşları" kararında (10/1987/133/184-187). Avrupa İnsan Hakları Komisyonunun yukarıda zikredilen kararlarına atıfta bulunarak, sanıkları dört gün ve altı saat süreyle gözaltında tutmayı, sözleşmenin 5 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında öngörülen hakkın ihlali olarak vasıflandırmış ve anılan hükümde geçen "hemen" kelimesinin çeşitli nedenlerle daha geniş yorumlanmasının, amaca uygun düşmediğini belirtmiştir.

Divanın söz konusu kararının, sözleşmeye taraf devletlerde büyük yankısı olmuş ve o tarihten itibaren, adi suçlar için gözaltı süresinin en çok dört gün olabileceğine dair içtihat, yerleşik bir nitelik kazanmıştır.

Uluslararası alanda büyük gelişme gösteren insan hakları hukuku verilerinin, çağdaş Türk hukukuna yansımaları ve günümüzde uygarlık düzeyinin bir göstergesi olarak kabul edilen insan hakları kavramının devletimizce benimsenmesi doğaldır. Doğal olmayan, insan hakları hukukunun gösterdiği gelişmelerin hukukumuzda yansıtılmamasıdır.

Diğer taraftan: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 ve 299 uncu maddeleri, ağır ceza işlerine bakan hâkimlerin reddi halinde red talebinin incelenmesi ve ağır ceza işlerine bakan mahkemelerce verilen tutuklama kararları dahil bu mahkemelerin sair kararlarına itiraz mercii olarak en yakın ağır ceza mahkemesini öngörmüş bulunmaktadır. Bir yerde ağır ceza mahkemesi tek daireden ibaret olduğu takdirde bu kural zarurî ise de, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden ziyade dairesi bulunması halinde de itirazların incelenmesi için en yakın ağır ceza mahkemesine gönderilmesi için gecikmesine neden olmaktadır.

Psikiyatrik muayene ve teşhis metodlarındaki gelişmeler, bugün bir çok vak'ada müşahadeye gerek olmaksızın ayakta muayene ile kesin ve sıhhatli teşhis konulmasına imkân verdiğiğinden müşahade sürelerinde kısaltma yapılması zarureti ortaya çıkmıştır.

Mahkemelerce hükmolunan para cezalarındaki kesinlik sınırlarının da paranın değer kaybına göre yükseltilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, Avrupa Konseyine üye diğer ülkelerdeki sürelerle benzer şekilde, gözaltında bulundurulma sürelerinin yeniden düzenlenmesi, tutulan sanığın kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini, tutulmanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını, sorgusu sırasında yanında müdafininin hazır bulundurulması isteme hakkı olduğunun kanunda gös-

terilmesi, tutuklama konusuna açıklık getirilmesi ve tutuklamanın bir tedbir olarak kabul edilip uygulanması, işlerin süratlendirilmesi ve yukarıda açıklanan zaruretlerin karşılanması için bu tasarı hazırlanmış bulunmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 23 üncü maddesinde Cumhuriyet savcısına, sanıkla birlikte davacıya hâkimi red talebinde bulunma imkânı tanınmış olmasına rağmen aynı imkânın müdafie tanınmamış olması, müdafinin duruşmadaki fonksiyonuna ters düşmektedir. Sanığın iştirak etmediği duruşmalarda da hâkimi red sebepleri ortaya çıkabilir. Bu durumlarda müdafiiinde hâkimi red talebinde bulunması savunma hakkıyla yakından ilgilidir. Bu sebeple bahsekonu madde değiştirilmiş hâkimi red talebinde bulunma olanağı sanığın müdafiiine de verilmiş, ayrıca davacı tabirini de açıklık getirilerek davacı ile müdahile ve bunların avukatlarına da aynı hak verilmiştir.

Madde 2. — Tasarının bu maddesiyle, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır. Buna göre, ağır ceza mahkemesi hâkimlerinin reddi halinde ayrı yerde ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde numara olarak kendisini takip eden daire, son numaralı daire için bir numaralı daire, o yer ağır ceza mahkemesinin tek daireden ibaret bulunması halinde, o ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi red talebi hakkında karar vermeye yetkili kılınmaktadır.

Madde 3. — Tasarının bu maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 74 üncü maddesinde değişikliğe gidilmektedir.

Tıp bilimindeki ilerlemeler, yeni metod ve yeni cihazların sayesinde birçok hastalıkların kolaylıkla ve zamanında teşhis ve tedavilerinin sağlanması, bu arada psikiyatrik muayene ve teşhis metodlarındaki gelişmeler sonucu birçok olayda gözleme gerek olmaksızın, ayakta muayene ile daha kesin ve sıhhatli teşhis konmasının imkân dahiline girmesi hususları gözönünde bulundurulurken, resmî müessesede gözlem süresinde kısaltma yapılmaktadır.

Getirilen düzenlemeye göre resmî müessesede gözlem süresi üç haftayı geçemeyecektir. Bu üç haftalık süre azamî gözlem süresi olup, gözetim altına alınan kişi hakkında bu süreden önce kesin teşhise varılabılırsa, bu sürenin dolması beklenmeden de rapor verilebilecektir. Böylece, gözlem altında bulundurulan kişi hakkında kısa sürede kanaate varıldığında, bu kişinin üç hafta tamamlanıncaya kadar gözlem altında tutulmasına gerek kalmayacaktır. Bu sürenin yetersiz kalması halinde her seferinde üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilecek, ancak bu sürelerin toplamı hiçbir zaman üç ayı geçemeyecektir.

Bahse konu maddede gözaltı kavramı kullanılmıştır. Bu kavram yanlış anlamalara neden olduğundan gözlem olarak değiştirilmiştir.

Madde 4. — Tutuklama, zorunlu hallerde başvuru bir tedbirdir. Aslolunan yargılamanın tutuksuz yapılmasıdır. Bu düşünce ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104 üncü maddesinde değişiklik yapılarak tutuklama müessesesine açıklık getirilmiş, geniş yorumla müsait bazı haller tutuklama sebepleri arasından çıkarılmıştır. Ayrıca, basit suçlarda tutuklamaya engel olacak hükümlere yer verilmiş ve tutuklamanın isnat edilen suç ile orantılı olma ilkesi

hükme bağlanmıştır. Tutuklamanın yargılama önlenmeleri içinde en ağır olduğu düşünülerek, daha hafif bir önlem ile (örneğin kefaletle salıverme veya yurt dışına çıkma yasağı) amaca ulaşılabilecek hallerde tutuklama yoluna gidilmemesi öngörülmüştür.

Madde 5. — Tasarının bu maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 106 ncı maddesinin bir ve ikinci fıkraları değiştirilerek bu maddenin, sanığın yüzüne karşı veya evrak üzerinden tutuklama kararı verilmesini, 108 inci maddesinin ise gıyabi tutuklamanın vicahiliğe çevrilmesini düzenleyen maddeler olduğu hususuna açıklık getirilmiş ayrıca bu değişiklik ile tutuklama kararı verilirken müdafiiin karardan önce dinleneceği bu fıkrada hükme bağlanmış, ikinci fıkrada ise tutuklama müzekkeresinde yer alacak hususlar arasına, fiilin gerçekleştiği yer ve zaman ile kanun maddeleri ve suçun unsurları eklenmiştir.

Madde 6. — Genel gerekçede de ifade olduğu üzere insan hakları hukukunun bugünkü durumu sanığın istemine rağmen yanında müdafii bulunmadan alınan ifadeyi geçersiz saymaktır. Sanığın sorgusu yapılırken ve özellikle tutuklamaya karar verilirken sanığın yanında müdafiiinin bulundurulmaması bu gelişmeye ters düşeceği cihetle Kanunun 108 inci maddesine, sorgu sırasında Cumhuriyet Savcısının ve varsa müdafiiinin hazır bulundurulacağı ve karar verilmmeden önce dinleneceği hususu ilave edilmiştir. Ayrıca bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarındaki süreler de kısaltılmıştır.

Madde 7. — Tutuklamanın önlem oluşu onun belirli bir süre ile sınırlı olmasını gerektirir. Bu düşünceden hareketle Kanuna 110 uncu madde eklenmiştir. Kanuna eklenen bu madde ile tutuklama, hazırlık soruşturmasında 6 aylık, dava açıldıktan sonraki aşamada 2 senelik bir süre ile sınırlandırılmıştır. Bu sürelerin tahkikatın özel zorluğu, geniş kapsamlı olması yani delillerin bu sürelerde özel ve önemli nedenlerle toplanamaması sonucu dava açılmamış veya hüküm tesis edilememiş olması halinde sürelerin uzayabileceği kabul edilmiştir.

Ancak, bu durumda da hâkim tam serbest değildir. Suç, asgarî 7 sene hürriyeti bağlayıcı bir cezayı gerektiriyorsa hazırlıkta 6 ayın, kamu davası açılmış ise 2 senenin sonunda sanığın tahliyesine karar verilecektir. 7 seneden fazla hürriyeti bağlayıcı cezalar ile ölüm cezasını gerektiren suçlarda ise tutuklama konusunda uygun görülebilecek karar verilebilecektir. Bu maddedeki tutukluluk süresi, fiilen tutuklulukta geçen süredir. Bu durumda gıyabi tutuklu yönünden maddede belirtilen sürelerin dolması sözkonusu değildir.

Madde 8. — Tasarı ile 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun eklenen 110 uncu maddede tutuklu sanığın tahliyesine karar verilmesi için kefalet verilmesi şartı getirilmiştir. Uygulamada genellikle hâkimler kefalet olarak belirli bir miktar parayı uygun görmektedir. Diğer taraftan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda başka maddelerde de kefaletle tutuklamadan vazgeçileceği hükme bağlanmıştır. Kanunun 122 nci maddesinde de kefaletle tutuklamadan vazgeçilen sanığın soruşturma sırasında hazır bulunmaması veya hürriyeti bağlayıcı cezanın infazından kaçması halinde kefaletin hazineye gelir kaydedileceği öngörülmüştür.

Tahkikat sözcüğü soruşturma ile birlikte duruşmaları da kapsamakta ise de bu deyime açıklık getirilmesi zarureti duyulmuş, duruşmadan varestede tutulmayan sanığın duruşmaya gelmemesi halinde de kefaletin gelir kaydedileceği konusuna açıklık getirmek, ayrıca, para cezasına hükümlü bulunan sanığın para cezasını süresinde ödememesi halinde de kefaletin gelir kaydı olanağı sağlamak, böylece infazda kolaylık ve sürat kazandırmak için 122 nci maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir.

Madde 9. — Bu madde ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesi değiştirilerek evvelce toplu suçlarda 15 gün olan gözaltı süresi, dört güne indirilmekte; ancak, hâkim kararı ile gözaltı süresi 8 güne kadar uzatılabilmekte, yakalanan kişinin eş veya çocuklarının veya ana ve babasının veya müdafinin veya kanunî mümessilinin, yakalama süresinin uzatılmasına veya yakalama işlemine karşı sulh hakimine müracaat hakkı olduğu belirtilmekte ve müracaat üzerine yapılacak işlemler gösterilmektedir.

Madde 10. — Hâkim tarafından savunması alınmayan şahıs sanık değildir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu da ancak hâkim tarafından alınan ifadenin sanık ifadesi olarak kabulü gerektiğine karar vermiştir. Onuncu Fesil Cumhuriyet Savcılığı ve zabıtaca yapılan sorgulamayı da kapsadığından fesil başlığı bu durumu içerir biçimde “ifade alma ve sorgu” olarak değiştirilmiştir.

Madde 11. — İfadesi alınacak kişinin de sanık gibi Cumhuriyet Savcılığına daveti sözkonusu olmaktadır. Bu kişilere de davetname çıkartılmasını sağlamak amacıyla 132 nci madde başlığı ile birlikte değiştirilmiştir.

Madde 12. — İnsan haklarının günümüzdeki gelişmesi sonucu, demokratik ülkelerde kuşku duyulan kişi veya sanığa iyi bir savunma imkânı sağlanmış, savunması sırasında müdafii bulundurma hakkı tanındığı gibi, bazı delillerin toplanmasını isteme hakkı verilmiş veya hiçbir şey söylememe imkânı sağlanmıştır. Tasarının 12 nci maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135 inci maddesi bu gelişmeye paralel bir şekilde değiştirilmiş ve maddede sorgu sırasında kuşku duyulanan veya sanığın hakları belirtilmiştir. Maddede bu hakların kullanış biçimi, tutanağın düzenlenişi ve tutanakta bulunacak hususlar açıkça gösterilmiştir.

Madde 13. — Bu madde ile Kanuna 135/a maddesi eklenmiştir. Eklenen bu maddede yasak sorgu metodları gösterilmiş, yasaklanan şekillerde alınan ifadeler rıza olsa dahi geçersiz sayılmıştır.

Madde 14. — Bu madde ile kutsal savunma hakkının en iyi şekilde kullanımını sağlamak, müdafinin yardımına engel olunmamasını önlemek için 136 nci madde değiştirilmiştir.

Madde 15. — Bu madde ile belirli haller için mecburî müdafilik sistemine geçilmiştir. Buna göre sağır ve dilsizlere, kendisini savunamayacak derecede bedensel ve zihinsel özürü olanlara, onsekiz yaşını bitirmemiş bulunanlara müdafileri yoksa baro tarafından bir müdafii tayin edilecek, kişinin belirtilen şekillerde özürü yoksa ve onsekiz yaşını bitirmiş ise müdafii tayini için talep aranacaktır.

Madde 16. — Bu madde ile 139 uncu madde değiştirilmiş yukarda belirtilen maddelere uygun hale getirilmiştir.

Madde 17. — Tasarı ile soruşturmanın her safhasında kişiye yanında müdafii bulundurma, onunla görüşme ve hukukî yardımından yararlanma hakkı tanınmış, belirli haller için mecburî müdafilik sistemine geçilmiştir. Bu değişikliklere işlerlik kazandırmak amacıyla 140 ıncı maddede değişiklik yapılması zarureti duyulmuş, müdafinin soruşturmanın veya yargılamanın yapıldığı yer barosunca tayin edilmesi esası getirilmiştir. Yeni düzenlemeye göre hazırlık tahkikatı ile duruşmaların ayrı ayrı yerlerde yapılması halinde bu yerler barosu tarafından kişiye müdafii tayin edilebilecek müdafinin yardımı o yerde yapılan soruşturmaya bağlı kalacaktır.

Madde 18. — 142 nci madde müdafa ile ilgili diğer hükümlere paralelligi sağlamak için değiştirilmiştir.

Madde 19. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143 üncü maddesine göre hazırlık tahkikatının gizliliği sanık ve müdafii yönünden genel bir kural değildir. Hazırlık tahkikatının gizli olduğu ileri sürülerek evrakı incelemelerine mani olmak savunma hakkının özüne dokunmak, onu ortadan kaldırmak anlamını taşıdığı cihetle bu madde ile 143 üncü madde değiştirilmiş, gizlilik istisna olup ancak bu yönde hâkim kararı mevcut ise müdafinin evrakı inceleme hakkı kısıtlanabilecektir.

Madde 20. — Bu madde ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 144 üncü maddesi, Tasarının 9 ve 12 nci maddesiyle yapılan değişikliklere paralelligi sağlamak için yeniden düzenlenmiş, ayrıca bu değişikliklerle sanık ile müdafie serbestçe görüşme ve yazışma imkânı sağlanmıştır.

Madde 21. — Karının koca aleyhine görülmekte olan dava sebebiyle duruşmada müşavir sıfatıyla bulunması ve kadın-erkek eşitliği ilkesi gereği kocanın karısını koruduğu gibi karının da kocasını koruyabilmesi ve yararını kollayabilmesi için 145 inci madde değiştirilmiştir.

Madde 22. — Bu madde ile 146 ncı madde de değiştirilmiş, tayin edilen müdafie ödenecek ücretin esas ve usulleri gösterilmiştir.

Madde 23. — Bütün zabıta makam ve memurları Cumhuriyet Savcısı adına adli görev yapmaktadır. Hazırlık tahkikatında asil-görevli Cumhuriyet Savcısıdır. Cumhuriyet Savcısının haberi olmadan bir kimsenin yakalanması ve nezarete tutulması zabıta makamı ve memurlarını işkence yaptıkları isnadı altında tutacağı cihetle 154 üncü madde değiştirilmiş, Cumhuriyet Savcılığına daha fazla hâkimiyet sağlanmıştır.

Madde 24. — 12 nci maddeyle yapılan değişikliğe ve 13 üncü madde ile yasaya eklenen yeni hükme paralel olarak soruşturma organlarının kasdi hareketleri sonucu hukuka aykırı şekilde elde edilen delillerin hükme esas olamayacağı hususu bu maddeyle düzenlenmiştir.

Madde 25. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 291 inci maddesine göre sadece koca, karısı aleyhinde görülmekte olan dava sebebiyle Kanun yollarına müracaat edilmektedir. Karının da koca aleyhine görülmekte olan dava sebebiyle kanun yollarını kullanamaması, kadının erkek eşitliğine aykırı düşeceği gibi kadının kocasını koruyamayacağı anlamını da taşımaktadır.

Bu madde ile 291 inci madde hükmü eşitlik ilkesine uygun hale getirilmiştir.

Madde 26. — Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 298 inci maddesinde itiraz edilebilecek mahkeme kararları belirlenirken “tutuklamaya taalluk eden kararlar” ifadesi kullanılmıştır. Öğretide tahliye talebinin reddine dair kararlarda tutuklamaya ilişkin kararlardan olduğu her tahliye talebinin reddinin yeni bir tutuklama kararı anlamını taşıyacağı yönünde düşünce mevcut ise de, uygulama bu görüşün aksine gelişme göstermiş, sadece sanığın tutuklanmasına dair kararlar aleyhine itiraz yoluna gidilebileceğine dair müstakar içtihat oluşmuştur.

Tasarının 23 üncü maddesiyle tutukluluk halinin devamına dair kararlara karşı da itiraz hakkı tanınmak suretiyle insan haklarının hukukî verilerine uygun düşen öğretiyeye kanunilik kazandırılmıştır.

Madde 27. — Bu madde ile 299 uncu maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi, 26 ncı maddeye paralel şekilde değiştirilmekte ve bir yerde ağır ceza mahkemesinin birden ziyade dairesi bulunması halinde itirazların incelenmesi usulü gösterilmektedir.

Madde 28. — Bu madde ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 305 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bentlerinde yer alan ve para cezalarında kesinlik sınırını gösteren meblağlar, para değerindeki düşüş dikkate alınarak yeniden belirlenmektedir.

Madde 29. — Bu madde ile 2845 Sayılı Devlet Güvenlik Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine, tasarının 8 inci maddesine paralel bir şekilde bir fıkra eklenmiştir. Bu kanuna göre yapılan hazırlık soruşturması sırasında yakalama işlemine karşı serbest bırakılmayı sağlamak için başvurulacak mercii gösterilmiştir.

Geçici Madde 1. — Tasarının kanunlaştığı tarihe kadar reddi hâkim talebine veya 299 uncu maddeye göre yapılacak itirazın incelenmesi için en yakın ağır ceza işlerine bakan mahkeme olarak kendisine iş intikal etmiş olan mahkeme veya mahkeme başkanına, işin intikal ettiği yerde ağır ceza işlerine bakan birden ziyade daire bulursa bile yetkisizlik kararı veremeyerek işi sonuçlandırma zorunluluğu getirilmektedir.

Geçici Madde 2. — Kanuna eklenen 110 uncu madde ile hazırlık tahkikatında 6 ay, davanın açılmasından sonra 2 sene sonunda sanığın tahliye edilmesi hükmüne bağlanmıştır. Tasarının kanunlaşması halinde yürürlük tarihinden önce bu sürelerin dolması halinde yapılacak işleri belirtmek amacıyla bu madde düzenlenmiştir.

Madde 30. — Tasarının 4 ve 7 nci maddelerindeki düzenlemeye paralel olarak Devlet Güvenlik Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun 16 ncı maddesi Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Ek 2 nci maddesinin birinci fıkrası ve Terörle Mücadele Kanununun 11 inci maddesi; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104 üncü maddesinde 6 aya kadar hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkumiyeti gerektiren suçlar için tutuklama sebebi gösterilmiş bulunduğundan Kanunun 105 inci maddesi; yürürlükten kaldırılmış ve 15 inci madde başlığı değişikliğe uygun hale getirilmiştir.

Madde 31. — Yürürlük maddesidir.

Madde 32. — Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

28.11.1991

1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi Hakkındaki Kanun Teklifimiz ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Orhan Ergüder

İstanbul

Mustafa Ateş Amiklioğlu

Çorum

Mustafa Balçılar

Eskişehir

Yaşar Eryılmaz

Ağrı

Rasim Zaimoğlu

Giresun

Cavii Kavak

İstanbul

Dr. İmren Aykut

İstanbul

Yusuf Pamuk

İstanbul

Gaffar Yakın

Afyon

Cengiz Altınkaya

Aydın

Mustafa Kılıçarslan

Sakarya

GENEL GEREKÇE

CMUK'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve fıkralar eklenmesi hakkındaki kanun teklifi ile güdülen amaç, işkence ve işkence iddialarının önüne geçilmesi, sanığın sorgulamasında insanî bir yaklaşım sağlanmasıdır. Yanında müdafii bulunmadan sorguya alınan sanığın mad-dî ve manevî işkence altında kaldığı kabul edilmiştir. Getirilen teklifle, ilk sorgudan itibaren sanığın müdafii hazır bulunması sağlanmaktadır.

Ayrıca sanık, tanık ve bilirkişilere gerek iddia, gerekse müdafaa makamının doğrudan so-ru sormasının sağlanmasıyla lekesiz ve gölgesiz bir adaletin gerçekleşmesi düşünülmektedir. Sanığın avukatı olmadan hazırlık soruşturmasında alınan ifadesi geçersiz sayılmakta, her sa-nığa kendi ya da devlet tarafından bir müdafii verilmesi sağlanmaktadır.

İnsan şeref ve haysiyetini, kişilik haklarını ve diğer insanî hürriyetlere değer vermeyi ön plana alan bu kanun teklifi ile bir tedbir olan tutuklama müessesesine açıklık getirilmiştir. Hatta Sulh ve Asliye Cezalık suçlarda tedbir olarak tutuklanmama esas alınmıştır. Karşılık olarak da mahkemelerin altı ayda davayı sonuçlandırılması mecburiyeti getirilmiştir.

Getirilen teklifle vurgulanan husus, çağımız insanının yüz karası olan her türlü işkence-nin yasak olduğunun bir kere daha gözler önüne serilmesidir.

Öte yandan, bu teklifle yasak sorgu metodlarına da açıklık getirilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile CMUK'nun 104 üncü maddesinin düzenlediği tutuklama müessesesine açıklık getirilmiştir. Amaç, insan şeref ve haysiyetine değer vermektir. Basit suçlardan beraat etmesi muhtemel insanların hürriyetinden mahrum edilmesinin önüne geçilmek istenmiştir.

Madde 2. — CMUK'nun 104 üncü maddesinin yeni düzenleme biçimiyle 105 inci maddenin uygulanma kabiliyeti kalmamıştır.

Madde 3. — CMUK'nun 104 üncü maddesinin yeni düzenleme biçimiyle 107 nci maddenin uygulama kabiliyeti kalmamıştır.

Madde 4. — CMUK'nun 135 inci maddesinin değiştirilmesindeki amaç, sanığın zor altında olmadan sorgulanmasını temin etmek, işkence ve işkence iddialarının önüne geçmek, gerçek suçluyu bulmaktır.

Madde 5. — CMUK'nun 136 ncı maddesinin değiştirilmesindeki amaç, yanında müdafii bulunmadan sanığın ifadesinin alınmasının önlenerek, tüm işkence iddialarının önüne geçmektir.

Madde 6. — CMUK'nun 136 ncı maddesinin yeni düzenleme biçimiyle 138 inci maddenin uygulanma kabiliyeti kalmamıştır.

Madde 7. — CMUK'nun 143 üncü maddesinin değiştirilmesindeki amaç, kutsal sayılan savunma hakkının sınırlandırılmasının önüne geçmek ve savunma görevinin yerine getirilmesini temin etmektir.

Madde 8. — CMUK'nun 144 üncü maddesinin değiştirilmesindeki amaç, savunma hakkının korunması ve savunma görevinin gereği gibi yerine getirilmesidir.

Madde 9. — CMUK'nun 222 nci maddesinin değiştirilmesindeki amaç, yargılamanın hızlandırılması ve toplumun adalet hislerinin tatminidir.

Madde 10. — CMUK'nun 231 inci maddesinin 1 inci fıkrasının değiştirilmesinin gerekçesi iddia ve müdafaa makamının sanık, tanık ve bilirkişiye doğrudan soru sormasını temin etmektir.

Madde 11. — CMUK'nun 232 nci maddesinin değiştirilmesinin gerekçesi, duruşma sırasında sanık, tanık ve bilirkişinin sorgulamasını düzenlemektedir.

Madde 12. — CMUK'nun 233 üncü maddesinin değiştirilmesinin gerekçesi, duruşma sırasında sanık, tanık ve bilirkişinin sorgulamasını düzenlemektedir.

Madde 13. — Önceki maddedeki değişiklikle, CMUK'nun 234 üncü maddesinin uygulama kabiliyeti kaldırılmıştır.

Madde 14. — Yürürlük maddesidir.

Madde 15. — Yürütme maddesidir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ ORHAN ERGÜDER VE ARKADAŞLARININ
TEKLİF ETTİĞİ METİN

1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve
Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi

MADDE 1. — CMUK'nun 104 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

"Sanığın Tutuklanması Mucip Haller

Madde 104. — Suçu işlediğine dair aleyhinde kuvvetli emareler elde edilen sanık, aşağıda yazılı hallerde tutuklanabilir;

1. Tahkikatın mevzuu olan suçun ağır cezalı cürümlerinden olması.
2. Sanığın ikametgâhı veya meskeninin bulunmaması veyahut kim olduğunu ispat edememesi.
3. Yabancı olup da hakimın davetini veya verilecek hükmün infazı için geleceğinden şüphe uyandıracak ciddî sebeplerin bulunması.
4. Ağır cezalı olmayan cürümlerden tutuksuz yargılanma esastır. Ancak maddenin 2 nci ve 3 üncü fıkralarında yazılı hallerle; Asayiş Bozucu Suçlarda hakimın takdir edeceği kefaleti temin edenler tutuksuz yargılanırlar."

MADDE 2. — CMUK'nun "Hafif hapisli suçlarda tutuklama" başlığını taşıyan 105 inci maddesi iptal edilmiştir.

MADDE 3. — CMUK'nun "Sanığın tutuklanmasında kimlere haber verileceği" başlığını taşıyan 107 nci maddesi iptal edilmiştir.

MADDE 4. — CMUK'nun 135 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

"Sorgunun Tarzı

Madde 135. — İlk defa sorguya çekilen sanığa sorgusunun başlangıcında, kendisine isnat edilen suç ve ceza hükümleri açıklanmalıdır. Sanığa isnat edilen suç hakkında açıklamada bulunmasının veya olay hakkında birşey söylemesinin, hatta sorguya çekilmesinden önce dahi kendisi tarafından seçilecek ya da re'sen atanacak bir medafiiye danışmasının kanunî hakkı olduğu söylenir. Ayrıca sanık, şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını talep edebilir.

Sorguda sanığa, kendi aleyhinde mevcut şüphe ve sebepleri ortadan kaldıracı ve lehine olan olayları ileri sürme imkânı verilir.

Aşağıdaki sorgu metodları yasaktır;

1. Şüpheliye kötü davranma, yorma, vücuda yapılan müdahaleler, zorla ilaçlar vermek, işkence, aldatma, hipnotiz etmek suretiyle sanığın iradî karar verme ve iradî faaliyette bulunma hürriyetinin engellenmesi.
2. Sanığın hatırlama kabiliyetini ve idrak etme yeteneğini engelleyen diğer tedbirlere başvurulması.
3. Kanunda öngörülmemiş bir menfaat vad edilmesi.
4. Birinci ve ikinci fıkralarda öngörülmuş olan yasakların ihlali suretiyle elde edilmiş olan beyanlar, şüpheli rıza gösterse dahi delil olarak değerlendirilemez."

MADDE 5. — CMUK'nun 136 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Sanığın Müdafii Tayini

Madde 136. — Sanık tahkikatın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla müdafiiin yardımına müracaat edebilir. Sanığın kanunî mümessilleri varsa, onlar da bir müdafii olmayan sanığa savcının talebi üzerine sulh hakimince müdafii tayin edilerek, ücreti hazineden ödenir. Yanında müdafii olmadan alınan sanık ifadesi, hükme esas alınamaz. Tahkikatın her safhasında müdafiiin sanıkla görüşmesi, hukukî yardımda bulunması engellenemez.”

MADDE 6. — CMUK'nun “Mahkemece müdafii tayini” başlığını taşıyan 138 nci maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 7. — CMUK'nun 143 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Müdafiiin Dava Evrakını İncelemesi

Madde 143. — Müdafii, tahkikatın her safhasında her nevi evrak ve vesaiki tetkik edebilir. Tahkikat dosyasının mahkemeye tevdiinden sonra müdafii, sanık birden fazla olsa dahi bu dosyadan istediği evrakın birer suretini harçsız alabilir.”

MADDE 8. — CMUK'nun 144 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Tutuklunun Müdafii İle Görüşmesi

Madde 144. — Tutuklu bulunan sanık, müdafii ile yalnız olarak görüşebilir ve muhabere edebilir.”

MADDE 9. — CMUK'nun 222 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir;

“Sulh ve Asliye cezalık davalarda hâkim davayı altı ay içinde bitirir. Bu sürenin açılması halinde gerekçe gösterilmesi zorunludur.”

MADDE 10. — CMUK'nun 231 nci maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Reis duruşmayı idare eder, ikame edilen delilleri dinler ve sanık, tanık ile bilirkişiyi sorgulamasının aynen zapta geçmesi için gerekli tedbirleri alır.”

MADDE 11. — CMUK'nun 232 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Tanık Bilirkişi ve Sanığın Savcı ve Müdafii Tarafından Dinlenmeleri ve İstizahları

Madde 232. — Cumhuriyet savcısı ile sanık tarafından gösterilen tanıklar bilirkişi ile sanığın dinlenmeleri ve istizaha Cumhuriyet Savcısı ve müdafii tarafından yapılır. Savcı tarafından gösterilen tanıklar ve bilirkişiyi evvela dinlemek ve istizah etmek hakkı savcıya aittir. Sanık tarafından gösterilen tanıklarla bilirkişinin ve sanığın dinlenmesinde ve istizahında aynı rüçhan müdafiiye aittir.

Bundan sonra reis dahi sanığa tanıklara ve bilirkişiyeye meseleyi daha ziyade tenvir için lüzum gördüğü sualleri sorabilir.”

MADDE 12. — CMUK'nun 233 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

“Mahkeme Azasının Sual Sorması

Madde 233. — Reis, talepleri üzerine mahkeme azasına dahi bilirkişi, sanık ve tanıklara sual sormaya müsaade eder.”

MADDE 13. — CMUK'nun “Dinlenme ve istizah müsaadesinin geri alınması” başlığını taşıyan 234 üncü maddesi kaldırılmıştır.

MADDE 14. — Bu Kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. : 1/390, 2/7

Karar No. : 20

11.5.1992

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemeleri Usulü kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ve Terörle Mücadele Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ile İstanbul Milletvekili Orhan Ergüder ve 10 Arkadaşının; 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin değiştirilmesi ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi birleştirilmek ve Tasarı esas alınmak suretiyle Adalet Bakanı Sayın Seyfi Oktay'ın, Adalet Bakanlığı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Türkiye Barolar Birliği, İstanbul Barosu temsilcilerinin de katılmalarıyla Komisyonumuzca incelenip görüşülmüş, gerekçesi uygun görülerek maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

1. Tasarının çerçeve 7 nci maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa eklenen 110 uncu maddenin ikinci fıkrasındaki "tutukluluk halinin devamına veya" ibaresinden sonra hâkime kefalet öngörmeden de tahliye imkânı tanımak amacıyla "sona erdirilmesine veya" ibaresi eklenmiştir.

2. Tasarının çerçeve 8 inci maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 122 nci maddesinin ilk cümlesi değiştirilmektedir. Nitekim ikinci cümlede karar verilmeden evvel sanığın davete ve karara itiraz konusu düzenlenmiş, değiştirilmeyen ikinci fıkrada da ikinci cümle düzenlemesine atıf yapılmıştır. Bu nedenle çerçeve 8 inci madde bu husus dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

3. Tasarının çerçeve 9 uncu maddesi ile değiştirilen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesinin birinci fıkrasında gözaltı için normalde uygulanan yirmidört saatlik süre hükme bağlanmış, ikinci ve üçüncü fıkralarda ise istisnai hallerde bu sürenin uzatılmasına yer verilmiştir. Bu durumu açık bir şekilde ifade etmek amacıyla istisnai durumlarda gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin ikinci ve üçüncü fıkralar birleştirilerek tek fıkra halinde düzenlenmiştir.

Aynı maddenin son fıkrasındaki "suç" kelimesi suçun vasfının değişik şekilde yorumlanıp eylemin ayrı ayrı suç olarak nitelendirilebileceği düşüncesi ile "fiil" olarak değiştirilmiştir.

4. Tasarının 10 uncu maddesi ile değiştirilen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 10 uncu Fasının başlığı diğer fasıl başlıklarına paralel olarak küçük harflerle yazılmıştır.

5. Tasarının çerçeve 13 üncü maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa eklenen 135/a maddesinin birinci fıkrasına yapılan ilave ile "yorma" ve "aldatma" da iradeyi bozan bedenî veya ruhî müdahaleler arasına dahil edilmiştir.

6. Tasarının çerçeve 22 nci maddesi ile değiştirilen Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 146 ncı maddesinin ikinci fıkrası yeniden düzenlenmiş ve birinci fıkra hükmüne işlerlik kazandırmak amacıyla bütçeden Türkiye Barolar Birliğine belli miktarda ödenek

ayrılması sağlanmış, ilave edilen üçüncü fıkra ile de Barolar Birliğince barolar arasında yapılacak dağıtımın usul ve esasları yönetmeliğe bırakılmıştır.

7. Tasarımın çerçeve 24 üncü maddesi ile Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 254 üncü maddesine eklenen fıkrada yer alan "kasdî hareketleri sonucu" ibaresi kasdî hareketin belirsizliği ve subjektif bir kavram olması nedeniyle metinden çıkarılarak fıkra redaksiyona tabi tutulmuştur.

8. Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 146 ncı maddenin birinci fıkrasına işlerlik kazandırmak ve barolar tarafından tayin edilen müdafie ücret ödenmesini sağlamak amacıyla Tasarıya Geçici 2 nci maddeden sonra geçici 3 üncü Madde eklenmiştir.

9. Tasarımın diğer maddeleri Bakanlar Kurulundan gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir. Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan
Cemal Şahin
Çorum
Kâtip
Ali Rıza Gömil
Aydın
Üye
Halil Şıvgın
Ankara
(İmzada bulunamadı)
Üye
Esat Canan
Hakkâri

Üye
Ahmet Dökülmez
Kahramanmaraş
Üye
Mustafa Yılmaz
Malatya
Üye
Mehmet Fevzi Şihanhoğlu
Şanlıurfa

Başkanvekili
Ali Yalçın Ögütcan
Adana
Üye
Cemil Erhan
Ağrı
Üye
Hasan Namal
Antalya

Üye
Halil Orhan Ergüder
İstanbul
(Bazı maddelere muhalifim)
Üye
Hasan Afsar
Konya
Üye
Nezhat Ercan
Sakarya
Üye
V. Sinan Yenikaya
Tunceli

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ve Terörle Mücadele Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 23 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Cumhuriyet Savcısı, sanık, müdafî, davacı ve müdahil ile vekilleri hâkimi red talebinde bulunabilirler.”

MADDE 2. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Hâkimin reddi talebine mensup olduğu mahkemece karar verilir. Ancak reddi istenen hâkimin müzakereye iştirak edememesinden mahkeme teşekkül edemezse bu hususta karar verilmesi reddi istenilen hâkim Asliye Mahkemesine mensup ise bu mahkemenin kazası dairesinde bulunduğu Ağır Ceza Mahkemesine ve reddi istenen hâkim Ağır Ceza Mahkemesine mensup ise, o yerde Ağır Ceza Mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisini takip eden daireye, son numaralı daire için bir numaralı daireye; o yerde Ağır Ceza Mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde ise, en yakın Ağır Ceza Mahkemesine aittir.”

MADDE 3. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 74 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki “gözültüne alınmasına” kelimeleri “gözlemine”, üçüncü ve beşinci fıkralarındaki “gözültüne alma” kelimeleri “gözlem altına alınma” olarak değiştirilmiş ve dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“Resmî müessesede gözlem süresi üç haftayı geçemez. Bu sürenin yetmeyeceği anlaşılırsa resmî müessesenin talebi üzerine, her seferinde üç haftayı geçmemek üzere ek süreler verilebilir; fakat sürelerin toplamı üç ayı geçemez. Sanık resmî müesseseye gönderilirken soruşturma dosyası da birlikte yollanır. Dosyanın bütünü ile yollanmasında sakınca gören hâkim, bazı belgelerin suretlerini gönderebilir. Dosya en geç onbeş gün içinde geri gönderilir. Gerekli takdirde hâkim bu süreyi altı haftayı geçmemek üzere uzatabilir.”

MADDE 4. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 104. — Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler aşağıdaki hallerde tutuklanabilir.

1. Kaçma şüphesini uyandıracak vakıalar bulunması.

2. Delillerin yok edilmesi, değiştirilmesi, gizlenmesi, şeriklerin uydurma beyanâ veya tanıkların yalan tanıklığa veya tanıklıktan kaçmaya sevk edildiğini, bilirkişilerin etki altına alınmasına çalışıldığını gösteren hal ve davranışların bulunması.

Soruşturma konusu olan suçun, kanunda öngörülen cezasının üstsınırı yedi yıldan az olmayan hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektirmesi veya sanığın ikametgâhı veya meskeninin bulunmaması veya kim olduğunu isbat edememesi durumunda yukarıda 1 ve 2 numaralı bentlerdeki haller var sayılabilir.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun ve Terörle Mücadele Kanununun Bazı Hükümlerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Altı aya kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda sanık ancak, suçun toplumda infial uyandırması veya ikametgâhı veya meskeninin bulunmaması veya kim olduğunu ispat edememesi halinde tutuklanabilir.

Soruşturma konusu fiilin önemi veya uygulanabilecek ceza veya emniyet tedbiri dikkate alındığında tutuklama haksızlığa sebep olabileceksene veya tutuklama yerine bir başka yargılama önlemi ile amaca ulaşılabilir ise tutuklamaya karar verilemez.

MADDE 5. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 106 ncı maddesinin bir ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sanığın tutuklanmasına ancak hâkim karar verir. Tutuklanması talep edilen sanık hazır sa karardan önce dinlenir., hazır bulunan sanık isterse sorgu sırasında vekaletname aranmaksızın müdafii de hazır bulunabilir ve karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ile hazır olan müdafii dinlenir. Sanık hazır değilse talebe ilişkin karar, yokluğunda ve evrak üzerinden verilir.”

Tutuklama müzekeresinde, sanığın mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu ve şekli ile kendisine isnad olunan fiil, fiilin gerçekleştiği zaman ve yer, fiilin kanunda hükme bağlandığı maddeler, suçun kanunî unsurları ve tutuklamanın sebebi belirtilir.

MADDE 6. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 108 inci maddesinin bir ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Sanık tutuklama müzakeresi üzerine tutulduğunda derhal ve nihayet yirmidört saat içinde yetkili hâkim önüne çıkarılarak sorguya çekilir ve tutmanın devam edip etmeyeceği hakkında bir karar verilir.”

“Sanığı en yakın hâkim önüne getirmek için gerekli süre bu yirmi dört saatlik süreye dahil değildir.”

“Bu kanunun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 229 uncu maddesindeki tutuklama sebepleri hariç sanığın sorgusu sırasında yalnız Cumhuriyet savcısı ile müdafii hazır bulunabilir ve tutulmanın devam edip etmeyeceği hakkında bir karar verilmeden önce Cumhuriyet savcısı ile hazır bulunan müdafii dinlenir.”

MADDE 7. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 109 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 110 uncu madde eklenmiştir.

“Tutuklulukta geçecek süre

MADDE 110. — Hazırlık soruşturmasında tutukluluk süresi azamî altı aydır. Kamu davasının açılması halinde bu süre hazırlık soruşturmasında tutuklulukta geçen süre dahil iki yılı geçemez.

Soruşturmanın veya yargılamanın özel zorluğu veya geniş kapsamlı olması sebebiyle yukarıda belirtilen sürelerin sonunda kamu davası açılmamış veya hüküm tesis edilememiş ise, soruşturma konusu fiilin kanunda belirtilen cezasının alt sınırı, yedi seneye kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda tutuklama kararı kaldırılır. Yedi sene ve daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezalar ile ölüm cezasını gerektiren suçlarla tutuklama sebebine, delillerin durumuna ve sanığın şahsî hallerine göre tutukluluk halinin devamına veya uygun görülecek nakti kefaleti vermesi şartıyla sanığın tahliyesine karar verilebilir.”

MADDE 8. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5. — Tasarının 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 109 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 110 uncu madde eklenmiştir.

“Tutuklulukta Geçecek Süre

MADDE 110. — Hazırlık soruşturmasında tutukluluk süresi azamî altı aydır. Kamu davasının açılması halinde bu süre hazırlık soruşturmasında tutuklulukta geçen süre dahil iki yılı geçemez.

Soruşturmanın veya yargılamanın özel zorluğu veya geniş kapsamlı olması sebebiyle yurtdışında belirtilen sürelerin sonunda kamu davası açılmamış veya hüküm tesis edilememiş ise, soruşturma konusu fiilin kanunda belirtilen cezasının alt sınırı yedi seneye kadar hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlarda tutuklama kararı kaldırılır. Yedi sene ve daha fazla hürriyeti bağlayıcı cezalar ile ölüm cezasını gerektiren suçlarda tutuklama sebebine; delillerin durumu ve sanığın şahsî hallerine göre tutukluluk halinin devamına veya sona erdirilmesine veya uygun görülecek naktî kefaleti vermesi şartıyla sanığın tahliyesine karar verilebilir.”

MADDE 8. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 122 nci maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

“Sanık soruşturma veya duruşmada hazır bulunmaz veya mahkûm olupta hürriyeti bağlayıcı cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı hazineye gelir kaydedilir veya para cezasını, ödeme emrinin tebliğine rağmen süresinde ödemez ise kefalet karşılığundan para cezası mahsup edilerek kalan para hazineye gelir kaydedilir.”

MADDE 9. — 1412 Sayılı Ceza-Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 128. — Yakalanan şahıs bırakılmazsa, yakalama yerine en yakın sulh hâkimine gönderilmesi için gerekli süre hariç yirmidört saat içinde sulh hâkimi önüne çıkarılır ve sorguya çekilir. Yakalananın talebi halinde müdafii de sorguda hazır bulunabilir.

Üç veya daha fazla kişinin bir suçun icrasına iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda. Cumhuriyet savcısı bu sürenin dört güne kadar uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir.

Soruşturma konusu fiilin niteliği veya delillerin toplanmasındaki güçlük veya fail sayısının çokluğu veya benzeri nedenlerle soruşturmanın dört günlük sürede sonuçlandırılmaması halinde ikinci fıkrada öngörülen süre Cumhuriyet savcısının talebi ve Sulh hâkiminin kararı ile sekiz güne kadar uzatılabilir.

Sulh Hâkimi yakalamayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalkmış bulunursa yakalanan şahsın bırakılmasına karar verir.

Yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet Savcısının yazılı emrine veya yakalama işlemine karşı, yakalanan kişi veya müdafii veya kanunî mümessili veya birinci veya ikinci derecede kan hısımları veya eşi hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh hâkimine başvurabilirler. Sulh hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhal ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya süre uzatmanın yerinde olduğu kanısına varırsa müracaatı reddeder, veya yakalananın derhal soruşturma evrakı ile Cumhuriyet savcılığında hazır bulundurulmasına karar verir.

Yakalama süresinin dolması veya hâkimin serbest bırakma kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya konu olan suç sebebiyle yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha bu madde hükmü uygulanmaz.”

MADDE 10. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 10 uncu Faslıının başlığı “İfade Alma ve Sorgu” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 11. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 132 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İfade veya Sorgu İçin Celp

Madde 132. — Kişi, ifade alınması veya sorgu için celpname ile davet olunur. Gelmezse zorla getirileceği celpnameye yazılabilir.”

MADDE 12. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İfade ve Sorgunun Târzı

Madde 135. — Zabıta amir ve memurları ile Cumhuriyet savcısı tarafından ifade almada ve hâkim tarafından sorguya çekilmeye aşağıdaki hususlara uyulur :

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

“Sanık soruşturma veya duruşmada hazır bulunmaz veya mahkûm olup da hürriyeti bağlayıcı cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı hazineye gelir kaydedilir veya para cezasını, ödeme emrinin tebliğine rağmen süresinde ödemez ise kefalet karşılığında para cezası mahsup edilerek kalan para hazineye gelir kaydedilir.”

MADDE 9. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 128. — Yakalanan şahıs bırakılmazsa, yakalama yerine en yakın sulh hâkimine gönderilmesi için gerekli süre hariç yirmidört saat içinde sulh hâkimi önüne çıkarılır ve sorguya çekilir. Yakalananın talebi halinde müdafii de sorguda hazır bulunabilir.

Üç veya daha fazla kişinin bir suçta iştiraki suretiyle işlenen suçlarda, delillerin toplanmadaki güçlük veya fail sayısının çokluğu ve benzeri nedenlerle Cumhuriyet savcısı bu sürenin dört güne kadar uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Soruşturma bu sürede sonuçlandıramazsa Cumhuriyet savcısının talebi ve sulh hâkiminin kararı ile sekiz güne kadar uzatılabilir.

Sulh hâkimi yakalamayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalkmış bulunursa yakalanan şahsın bırakılmasına karar verir.

Yakalama süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine veya yakalama işlemine karşı, yakalanan kişi veya müdafii veya kanunî mümessili veya birinci veya ikinci derecede kan hısımı veya eşi hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh hâkimine başvurabilirler. Sulh hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhal ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya süre uzatmanın yerinde olduğu kanısına varırsa müracaatı reddeder veya yakalananın derhal soruşturma evrakı ile Cumhuriyet savcılığında hazır bulundurulmasına karar verir.

Yakalama süresinin dolması veya hâkimin serbest bırakma kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya konu olan fiil sebebiyle yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha bu madde hükmü uygulanmaz.”

MADDE 10. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 10 uncu Fıslının başlığı “İfade alma ve sorgu” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 11. — Tasarının 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Tasarının 12 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

1. İfade verenin veya sorguya çekilenin kimliği tespit edilir. İfade veren veya sorguya çekilen kimliğe ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmak zorundadır.

2. Kendisine isnad edilen suç anlatılır.

3. Müdafî tayin hakkının bulunduğu, müdafî tayin edebilecek durumda değilse baro tarafından tayin edilecek bir müdafî talep edebileceği ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, isterse müdafîin soruşturmayı geciktirmemek kaydı ile ve vekaletname aranmaksızın ifade veya sorguda hazır bulunacağı bildirilir; yakınlarından istediğine yakalandığını duyurabileceği söylenir.

4. İsnad edilen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir.

5. Şüpheden kurtulması için somut delillerinin toplanmasını talep edebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe sebeplerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek imkânı verilir.

6. İfade verenin veya sorguya çekilenin şahsî halleri hakkında bilgi alınır.

7. İfade veya sorgu bir tutanakla tespit edilir. Bu tutanakta;

a) İfade verme veya sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih,

b) İfade verme veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği,

c) İfade vermenin veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise sebepleri,

d) Tutanak içeriğinin ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafî tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı,

e) İmzadan imtina halinde bunun nedenleri yer alır.”

MADDE 13. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 135/a maddesi eklenmiştir.

“Yasak Sorgu Yöntemleri

MADDE 135/a. — İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan bedenî veya ruhî müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir menfaat vaat edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez.”

MADDE 14. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 136 ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yakalananın veya Sanığın Müdafî Seçimi

Madde 136. — Yakalananan kişi veya sanık, soruşturmanın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla müdafîin yardımından faydalanabilir. Kanunî temsilcisi varsa o da yakalanana veya sanığa bir müdafî seçebilir.

Zabıta amir ve memurları tarafından yapılacak sorgulama işlemlerinde, ancak bir müdafî hazır bulunabilir. Cumhuriyet Savcılığı işlemlerinde bu sayı üçü geçemez.

Zabıtaca yapılan soruşturma da dahil olmak üzere, soruşturmanın her safhasında müdafîin, yakalananan kişi veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 13. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa 135 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 135/a maddesi eklenmiştir.

“Yasak Sorgu Yöntemleri

MADDE 135/a — İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, yorma, aldatma, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan bedenî veya ruhî müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir menfaat vaat edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez.”

MADDE 14. — Tasarının 14 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 15. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 138 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Baronun Müdafî Tayini

Madde 138. — Yakalanan kişi veya sanık müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse talebi halinde baro tarafından kendisine bir müdafî tayin edilir. Yakalanan kişi veya sanık onsekiz yaşını bitirmemiş yahut sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malul olur ve bir müdafî de bulunmazsa talebi aranmaksızın kendisine müdafî tayin edilir.”

MADDE 16. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 139 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tayin Edilen Müdafîin Görevinin Sona Ermesi

Madde 139. — Sanık sonradan bir müdafî seçerse evvelce baro tarafından tayin edilmiş müdafîin görevi son bulur.”

MADDE 17. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 140 ıncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tayin Edilecek Müdafîler

Madde 140. — Müdafî, soruşturmanın veya yargılamanın yapıldığı yer barosunca tayin edilir.”

MADDE 18. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 142 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yakalanan Kişi ve Sanığın Birden Fazla Olması Halinde Savınma

Madde 142. — Yakalanan kişi veya sanıklar birden fazla ise ve menfaatleri de birbirine uygun ise, müdafî seçemeyenlerin savunması bir müdafîe verilebilir.”

MADDE 19. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 143. — Müdafî hazırlık evrakı ile dava dosyasının tamamını inceleme ve istediği evrakın bir suretini harçsız alma hakkına sahiptir.

Müdafînin hazırlık evrakını incelemesi veya hazırlık evrakından suret alması hazırlık soruşturmasının gayesini tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine sulh hâkimi kararıyla hazırlık soruşturması sırasında bu hak kısıtlanabilir.

Yakalanan kişinin veya sanığın sorgusunu içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve yakalanan kişi veya sanığın hazır bulunmaya yetkili olduğu diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında ikinci fıkra hükmü uygulanamaz.”

MADDE 20. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 144 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yakalanan veya Tutuklunun Müdafî ile Görüşmesi

Madde 144. — Yakalanan veya tutuklu bulunan kişi vekaletname aranmaksızın müdafîi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafîi ile yazışmaları denetime tabî tutulamaz.”

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 15. — Tasarının 15 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Tasarının 16 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Tasarının 18 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 19 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Tasarının 20 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 21. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 145 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Duruşma sırasında sanığın eşinin müşavir sıfatıyla bulunmasına müsaade edilir ve dilerse dinlenir.”

MADDE 22. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 146 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 146. — Baro tarafından tayin edilen müdafie, görevin ifasından doğan masraflar hariç avukatlık ücret tarifesinden ayrı olarak bu tarifenin hazırlanır. yöntemine göre tespit edilecek ücret ödenir. İleride yargılama giderleri ile mahkûm olan sanıklardan müdafie ödenen ücreti ödeyebilecek durumda olanlara Türkiye Barolar Birliğinin rücu hakkı vardır.”

Birinci fıkraya göre ödenecek ücretler bir önceki yılın kesin hesabı dikkate alınarak her yıl bütçeye konulacak ödenekten karşılanır. Maliye ve Gümrük bakanlığı bu ödeneği kesinti yapmadan Türkiye Barolar Birliğine aktarır.

MADDE 23. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bütün zabıta makam ve memurları, el koydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri Cumhuriyet Savcılıklarına derhal bildirmek ve Cumhuriyet Savcılığının adliyeye ilişkin işlerde bütün emirlerini yerine getirmekle yükümlüdürler. Cumhuriyet Savcıları emirleri yazılı olarak verir, acele hallerde sözlü emir de verebilir. Sözlü emir verildiği durumlarda Cumhuriyet Savcısı, vermiş olduğu emirden zabıta amirini de haberdar eder. Cumhuriyet Savcısının yazılı emri üzerine yakalanan kişiler, olayın sanık ve tanıkları, yapılan işleme ait evrak ile birlikte belirtilen gün, saat ve yerde zabıta kuvvetlerince hazır bulundurulur.”

MADDE 24. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 254 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Soruşturma ve kovuşturma organlarının kasti hareketleri sonucu hukuka aykırı şekilde elde edilen deliller hükme esas alınamaz.”

MADDE 25. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 291 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kanunî Mümessilin ve Eşin Müracaat Hakkı

Madde 291. — Sanığın kanunî mümessili ve eşi sanığa açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden müracaat edebilirler. Sanığın müracaatına ilişkin hükümler, bunlar tarafından yapılacak müracaat ve onu takip eden işlemler için de geçerlidir.”

MADDE 26. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 298 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Tutuklamaya, tutukluluğun devamına, hacze ve üçüncü şahıslara ilişkin kararlar hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz”

MADDE 27. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 299 uncu maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“3. Mahkeme naibi ve istinabe olunan hâkim kararları aleyhine yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları asliye veya ağır ceza mahkemesinin hâkim veya başkanına ve asliye mahkemesi hâkim ve başkanı tarafından verilen kararlar aleyhindeki itirazların incelenmesi yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 21. — Tasarının 21 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 146 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 146. — Baro tarafından tayin edilen müdafie, görevin ifasından doğan masraflar hariç avukatlık ücret tarifesinden ayrı olarak bu tarifenin hazırlanmış yöntemine göre tesbit edilecek ücret ödenir. İleride yargılama giderleri ile mahkûm olan sanıklardan müdafie ödenen ücreti ödeyebilecek durumda olanlara Türkiye Barolar Birliğinin rücu hakkı vardır.

492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (1) ve (3) sayılı tarifelere göre alınan yargı harçlarının % 15'i ve idarî nitelikteki para cezaları hariç olmak üzere para cezalarının % 15'i bir önceki yıl kesin hesabına göre tespit edilen toplam miktar esas alınarak yılı içinde Maliye ve Gümrük Bakanlığınca Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılır. Birinci fıkraya göre ödenecek ücretler bu hesaptan karşılanır.

Türkiye Barolar Birliği tarafından barolar arasında yapılacak dağıtımın usul ve esasları Barolar Birliğince çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.”

MADDE 23. — Tasarının 23 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 254 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Soruşturma ve kovuşturma organlarının hukuka aykırı şekilde elde ettikleri deliller hükme esas alınmaz.”

MADDE 25. — Tasarının 25 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26. — Tasarının 26 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Tasarının 27 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesi bulunması halinde, numara olarak kendisini takip eden daireye; son numaralı daire için bir numaralı daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde ise, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir.”

MADDE 28. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 305 inci maddesinin ikinci fıkrasının (1) ve (2) numaralı bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1. İkimilyon liraya kadar (ikimilyon dahil) para cezalarına dair olan hükümler.

2. Yukarı sınırı onmilyon lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri.”

MADDE 29. — 2845 Sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine, ikinci fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki üçüncü fıkra eklenmiştir.

“1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 128 inci maddesine göre yakalamaya veya yakalama süresinin uzatılmasına karşı ilgililer serbest bırakmayı varsa o yer Devlet Güvenlik Mahkemesi yedek üyelerinden, aksi halde, yetkili adli yargı hâkimlerinden isteyebilirler. Bu istemler, evrak üzerinde inceleme yapılarak derhal ve nihayet yirmidört saat dolmadan sonuçlandırılır.”

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ağır ceza mahkemesinin birden ziyade dairelerinin bulunduğu yerlerden Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 26 ve 299 uncu maddelerine göre en yakın yer olarak kendilerine iş intikal etmiş bulunan ağır ceza mahkemeleri veya mahkeme başkanları bu işler hakkında yetkisizlik kararı veremezler.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 110 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen süreler dolmuş veya sürelerin dolmasına bir aydan az zaman kalmış ise Kanunun yürürlük tarihinden itibaren hazırlık evrakı bir ay, dava dosyaları üç ay içinde ele alınarak 110 uncu maddeye göre gerekli karar verilir.

MADDE 30. — 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 105 inci maddesi, 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 16 ncı maddesi, 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 13 üncü maddesinin altıncı fıkrası ile Ek 2 ncı maddesinin birinci fıkrası, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 11 inci maddesi yürürlükten kaldırılmış ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 15 inci maddesinin başlığı “Müdafi tayini” olarak değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 28. — Tasarının 28 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29. — Tasarının 29 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Tasarının Geçici 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Tasarının Geçici 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — 1992 yılı için 146 ncı maddenin ikinci fıkrasına göre Türkiye Barolar Birliğine aktarılabak ödenek, 1991 yılı bütçesi esas alınarak Hesaplanır ve bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren engeç iki ay içinde Türkiye Barolar Birliğine aktarılır.

MADDE 30. — Tasarının 30 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

MADDE 31. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 32. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

<i>S. Demirel</i>	
Başbakan	
Devlet Bakanı ve Başbakan Yrd.	Devlet Bakanı
<i>Prof. E. İnönü</i>	<i>C. Çağlar</i>
Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı
<i>Ş. Ercan</i>	<i>E. Ceyhan</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>İ. Tez</i>	<i>A. Gönen</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>Prof. T. Akyol</i>	<i>G. Ergenekon</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>O. Külercioğlu</i>	<i>M. Kahraman</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>Ö. Barutçu</i>	<i>M. A. Yılmaz</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>E. Şahin</i>	<i>Ş. Ercan</i>
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
<i>M. Batallı</i>	<i>M. S. Oktay</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>N. Ayaz</i>	<i>İ. Sezgin</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye ve Gümrük Bakanı
<i>H. Çetin</i>	<i>S. Oral</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık ve İskân Bakanı
<i>K. Töptan</i>	<i>Prof. O. Kumbaracıbaşı</i>
Sağlık Bakanı	Ulaştırma Bakanı
<i>Y. Aktuna</i>	<i>Y. Töptan</i>
Tarım ve Köy İşleri Bakanı	Çalışma ve Sos. Güvenlik Bakanı
<i>N. Cevheri</i>	<i>M. Moğultay</i>
Sanayi ve Ticaret Bakanı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
<i>M. T. Köse</i>	<i>E. Faralyalı</i>
Kültür Bakanı	Turizm Bakanı V.
<i>D. F. Sağlar</i>	<i>D. F. Sağlar</i>
Orman Bakanı	Çevre Bakanı
<i>V. Tanır</i>	<i>B. D. Akyürek</i>

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 31. — Tasarının 31 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Tasarının 32 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

